

**MEDEDELING VAN HET OVERLIJDEN,
door de vaste secretaris, ter vergadering van 29 juni 1985.**

Mijnheer de Voorzitter,
Waarde Confraters,

Met diepe droefheid en verslagenheid heeft de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België op maandag 17 juni jl., zeer onverwacht, het overlijden vernomen van haar titelvoerend lid en gewezen ondervoorzitter Professor Doctor Piet De Somer.

Op zaterdag 22 juni hebben wij het innig gevoeld rouwbeklag van de Academie betuigd aan Mevrouw De Somer en de diepbeproefde familie, alsmede de gepaste hulde gebracht aan de overledene op het einde van de godsdienstige plechtigheid die geleid werd door Kardinaal Danneels, in aanwezigheid van de Grootmaarschalk van het Hof die Z.M. de Koning vertegenwoordigde, van de Pauselijke Nuntius, leden van de Regering en van het Episcopaat, vooraanstaande personaliteiten uit de politieke, economische en wetenschappelijke wereld, de rectoren van alle Belgische universiteiten met het Leuvens professorencorps, alsook een talrijke menigte in de overvolle St.-Pieterskerk te Leuven.

De Academie was fier deze geleerde, wiens grote wetenschappelijke faam tot ver buiten onze grenzen reikt, onder haar leden te mogen tellen ; zeer actief nam hij deel aan al haar werkzaamheden, zolang hij niet werd opgeslorpt door de vele rectorale plichten, en zelfs nadien bleef hij vrij geregeld de werkzaamheden van de Academie volgen. Ook op onze laatste vergadering van 1 juni jl. had hij met zekerheid toegezegd te zullen aanwezig zijn, doch twee dagen voordien velde de ziekte hem neer.

Pierre, Maria, Henri De Somer werd geboren te Niel (provincie Antwerpen), op 22 december 1917. Zijn vader overleed op jeugdige leeftijd en de moeder verhuisde met haar kinderen naar Geraardsbergen waar zij familie had.

De jonge knaap deed zijn middelbare studies aan het bisschoppelijk college te Geraardsbergen. Hij stond actief in de Katholieke studentenbeweging, waarin hij voorzitter was voor de gouw Oost-Vlaanderen.

In 1935 werd hij student in de geneeskunde aan de Leuvense universiteit en betoonde zijn wetenschappelijke belangstelling door reeds in zijn studententijd werkzaam te zijn in het bacteriolo-

gisch laboratorium van Prof. Bruynoghe en het diploma te verwerpen van kandidaat in de biologische wetenschappen.

In 1942 behaalde hij met grote onderscheiding het diploma van Doctor in de Genees-, Heel- en Verloskunde. Intussen had hij ook lessen gevolgd aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte waar hij het baccalaureaat verwierf in de Thomistische wijsbegeerte. In 1943 behaalde hij nog het bijzonder diploma voor Hygiëne.

Na het beëindigen van zijn medische studies te Leuven bleef hij assistent van Prof. Bruynoghe in het Bacteriologisch Instituut. Van 1942 tot 1944 was hij aspirant bij het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek; in 1944-1945 navorser van het Francquifonds. Zijn onderzoekingswerk lag toen in het domein van de antibiotica, vooral penicilline, waarvoor hij in moeilijke omstandigheden een studiereis naar de Verenigde Staten ondernam en na zijn terugkeer overging tot de oprichting van het farmaceutisch bedrijf RIT te Genval; later in 1954 te Leuven zelf, stichtte hij het Rega-Instituut voor fundamenteel virologisch en chemo-therapeutisch onderzoek, waar hij talrijke jonge geleerden opleidde en tot het einde toe, ondanks de vele verplichtingen van zijn rectoraat, toch de inspirerende en stuwende kracht is gebleven. Daarvan getuigen de meer dan 400 publikaties van het Rega-Instituut waaraan hij zijn persoonlijke medewerking verleende en zijn ontelbare voordrachten en rapporten op internationale bijeenkomsten.

Ook de instelling van de thans welbekende Smith Kline-RIT-prijzen in de beide Academiën voor Geneeskunde is aan het initiatief van Prof. De Somer te danken.

Piet De Somer werd tot corresponderend lid van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België verkozen nu 30 jaar geleden, op 25 juni 1955. De Academie had de kwaliteiten van de wetenschapsman De Somer nochtans reeds veel vroeger ontdekt, nl. toen zij hem in de openbare vergadering van 19 april 1944 de Prijs van de Academische Wedstrijd 1941-1943 toekende ter bekroning van zijn werk: « Nieuwe onderzoekingen over de diagnose van de Mononucleosis Infectiosa, inzonderheid over de laboratoriumdiagnose van deze ziekte ».

Nadat onze Academie hem zijn eerste wetenschappelijke onderscheiding had verleend, werd hij in het daaropvolgende jaar laureaat van onze zusterinstelling, de Académie royale de Médecine de Belgique, met een werk over de « Rhesus-factor ».

Zodoende was hij pas 28 jaar, toen hij reeds belangrijke academieprijzen ontvangen had.

Kort daarop, in 1948, werd hij laureaat van de prijskamp der reisbeurzen met een werk over « De Rh-factor en zijn pathologie ».

Praktisch 10 jaar na zijn eerste bekroning legde hij aan de Academie een belangrijke studie voor, getiteld : « Griseomycine, een nieuw Antibioticum », waarna de Academie hem verkoos tot binnenlands corresponderend lid. Op 12 januari 1960 benoemde de Koning hem tot titelvoerend lid.

Piet De Somer deed regelmatig aan de Academie mededelingen over zijn wetenschappelijk werk en publiceerde deze in haar « Verhandelingen », met o.m. als onderwerpen « Vaccinatie tegen poliomyelitis », « De rol van de darmflora » ; « Kanker en Virussen » ; ook de primeur van zijn wereldbepaalde onderzoeken over interferon bracht hij ten gehore in de Academie.

Collega De Somer maakte zich steeds verdienstelijk in de commissie- en juryvergaderingen van ons genootschap en aanvaardde het tweede ondervoorzitterschap van de Academie tijdens het jaar 1981.

Helaas maakte hij slechts één jaar deel uit van het Academiebestuur, aangezien hij op 22 juni van dat jaar verkozen werd voor een nieuwe rectorale ambtsperiode van vijf jaar en hij de menigvuldige verplichtingen van het voorzitterschap niet volwaardig meende te kunnen vervullen naast de reeds zware taak van het rectoraat.

Dat hij de Academische werkzaamheden nochtans niet verwaarloosde, konden we onlangs nog vaststellen door zijn deelneming aan de juryzittingen van de internationale Prijs Denis Thienpont voor Mycologie en Parasitologie, waarvan nog een bijeenkomst in zijn aanwezigheid plaats had op 23 april jl. Het was zijn laatste optreden in ons Academisch midden.

De wetenschappelijke opzoekingen van Prof. De Somer zijn veelzijdig geweest, maar hebben toch een vaste lijn gevolgd, gaande van antibiotica en vaccins, langs klinische gevallen, naar virologie, cancerologie en immunologie, tot het wonderbare interferon, zo beloftevol in zijn antivirale en anticancereuze werking, om ten slotte beroep te doen op de methodes van « genetic engineering ».

De resultaten van zijn onderzoeken werden trouwens herhaaldelijk bekroond. Vreemde geleerde genootschappen betuig-

den hem eerbewijzen en universiteiten over heel de wereld verleenden hem een eredoctoraat.

Toen de poliomyelitis in ons land en elders een angstwekkende uitbreiding nam, toog Prof. De Somer andermaal naar de Verenigde Staten van Amerika om er de nieuwste methodes te bestuderen om deze kwaal te bestrijden. Bij zijn terugkeer slaagde hij erin een verbeterde vorm van de Salk-entstof te produceren. Het vaccin van Piet De Somer, na een eerste ophefmakende toepassing in Limburg, werd in ons land gebruikt voor een nationale anti-polio-campagne, ingericht door het Ministerie van Volksgezondheid, met een volslagen succes, want België was het eerste land ter wereld waar de kinderverlamming werd uitgeroeid. In 1957 kreeg hij hiervoor de driejaarlijkse prijs die werd uitgereikt door de Belgische Nationale Liga tegen de Poliomyelitis, een prijs die in zeer hoge mate wel verdiend was. Immers, wegens die succesvolle strijd zijn ontelbare kinderen grote dankbaarheid aan Prof. De Somer verschuldigd.

In 1971 verleende het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek, op voorstel van een internationale jury, hem de vijfjaarlijkse Prijs De Leeuw-Damry-Bourlart op basis van de volgende motivering, die klinkt als de samengebalde synthese van zijn wetenschappelijke carrière.

De Prijs wilde namelijk belonen :

« ten eerste : de oorspronkelijke bijdragen van Professor De Somer en van de ploegen die hij gevormd heeft op het gebied van de fysiologische pathologie der kiemvrije dieren, op dit der fundamentele virologie en hun relaties tot de moleculaire biologie en de immunologie ;

ten tweede : de voortdurende zorg die hij, overeenkomstig de traditie van Pasteur, besteed heeft aan de toepassing van zijn fundamentele ontdekkingen op het voorkómen en het behandelen der ziekten bij de mens ;

ten derde : de werken van Professor De Somer hebben de ontwikkeling mogelijk gemaakt van een opvallende ploeg van vorsers, waarvan verscheidene een ontegensprekelijke internationale bekendheid hebben verworven ;

ten vierde : de voornaamste verdiensten van Professor De Somer liggen in het feit deelgenomen te hebben aan een beweging van vorsers die in de klassieke microbiologie de methoden van de moleculaire biologie hebben ingevoerd. Hierdoor heeft hij bijge-

dragen tot de algemene lijn, waardoor de eminente Belgische vorschers die zich op het eerste plan der internationale samenwerking op het gebied van de biochemische en structurele cytologie geplaatst hebben. »

Wegens zijn grote verdiensten verleende Z.M. de Koning hem in 1970 het Kruis van Commandeur in de Leopoldsorde en in 1979 de Plaat van Grootofficier in de Kroonorde.

De eigenlijke academische loopbaan van Prof. De Somer begon in 1952, toen hij tot buitengewoon docent aan de Faculteit voor Geneeskunde werd benoemd. In 1955 werd hij buitengewoon hoogleraar in de Hygiëne en de Bacteriologie, en in 1961 gewoon hoogleraar.

Toen in 1962 de tweeledigheid van de Universiteit op taalgebied zich scherper begon af te tekenen, werd Prof. De Somer benoemd tot wetenschappelijk raadgever bij de Rector en opgenomen in de Raad van Beheer van de Katholieke Universiteit. Prof. De Somer was kort daarop medestichter van de Vereniging van Vlaamse Professoren, en bij de eerste voorzittersverkiezing van de Leuvense afdeling van deze vereniging, bekwam hij de meeste stemmen. Om persoonlijke redenen aanvaardde hij dit voorzitterschap niet, maar het vertrouwen dat de Vlaamse universitaire wereld in hem had gesteld bij geheime stemming, was blijkbaar van doorslaggevende aard bij zijn benoeming tot pro-rector van de Nederlandse Universitaire Gemeenschap te Leuven op 7 juli 1965, waarop zijn aanstelling volgde, een jaar later door de Inrichtende Overheid, tot Rector van de Katholieke Universiteit Leuven.

Na drie herverkiezingen en 19 vruchtbare rectoraatsjaren nam rector De Somer op maandag 17 juni jl. afscheid van « zijn » jonge Vlaamse universiteit, die hij heeft doen openbloeien, na de volledige splitsing in 1966 en na de overheveling van de U.C.L. naar Louvain-la-Neuve in 1968, tot een universiteit met internationaal aanzien, waardig van de eeuwenoude faam van de Leuvense Alma Mater.

Hij kon dit verwezenlijken omdat hij een uitzonderlijk leidsman was, een schrandere geest met een sterke persoonlijkheid en groot organisatietalent, met oog voor de mens in een rechtvaardige maatschappij.

Dezelfde schrandereheid, intuïtief aanvoelen en onafhankelijk kritisch oordeel, die doorwogen in zijn wetenschappelijk onderzoek, gaven ook richting aan zijn beleidsdaden, aan zijn rectoraat

en aan zijn rol in 's lands openbaar leven. In de vele bestuursraden waarin hij zetelde klonk zijn woord gezagvol en waren zijn argumenten doorslaggevend.

Hij hield van paradoxen en van fijne humor en bekeek graag de dingen langs hun komische kant, waardoor hij alle problemen wist te relativiseren en de zwaarste met een glimlach scheen op te lossen.

Hij ging door het leven met een ietwat ironische blik, met een schijnbare onachtzaamheid, maar in feite met een groot en warm hart, met begrip voor andermans nood en lijden, met bereidheid tot individuele hulp en troost, met sociale bewogenheid en spontane verknochtheid aan zijn Vlaams en christelijk ideaal.

Van de verscheidene eredoctoraten die hij in ontvangst mocht nemen van binnen- en buitenlandse universiteiten, zal voorzeker het Doctoraat Honoris Causa waarmee hij in 1980 te Gent werd vereerd, als verdienstelijk Vlaming, bij gelegenheid van het 50-jarig jubileum van de vervlaamsing van de Rijksuniversiteit, hem ontzaglijk genoeg hebben gedaan.

Rector Professor De Somer was een geboren leider. Bij zijn aanstelling tot ondervoorzitter van de Academie werd hij door de voorzitter, Prof. Gyselen, zeer kernachtig als volgt getypeerd : « Even voortreffelijk manager als wetenschapsman, stichtte en bestuurde hij achtereenvolgens een farmaceutisch bedrijf, een navorsingsinstituut en een universiteit ».

De Academie zal een bijzondere zitting wijden aan de herdenking van het leven en het werk van onze betreurde confrater.

Zijn plots heengaan heeft ons allen diep ontroerd. Voor al het goede dat hij deed ten bate van zijn studenten, zijn leerlingen en medewerkers, ten bate van de wetenschap en de zieken, ten bate van zijn universiteit en zijn Academie, ten bate van zijn volk zijn wij hem allen innig dankbaar.

A. LACQUET
Vast Secretaris